

A. L. R. COLLEGE, SURAT

Manuscript Library

No. ^{Rel.}
_{Dist.} 209

Title: *Stālīpākaḥayoga*

Later

In complete

209

: 5thālipāka Prayoga :		Title
:	:	Author
:	:	Editor
:	:	Year, Vols.
:	:	Publisher
209 :	:	Remarks

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीपरमपुरवेगोपालकृष्णायनमः ॥ अविष्टमस्तु ॥ अथकोत्तुभानुसारिस्तुतीपाक
प्रयोगः ॥ यजमानः । आधानदिनेस्त्रियासहस्रात्वारुतनित्यक्रियोविधिवत्प्रातर्गौपासनं कृत्वा प्राणा
नायम्यदेशकालौ संकीर्त्य ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पौर्णमासस्तुतीपाकेन यक्ष्ये । द
शैतुः दर्शेन दर्शस्तुतीपाकेन यक्ष्ये इति संकल्प्य अग्निं प्रबोध्यः । चत्वारिंशद्गंगोत्तमो वामदेवो ग्निस्त्रि
ष्टुष्टुः अग्निं त्रिध्याने विनियोगः । ॐ चत्वारिंशद्गंगः वेशः ॥ सप्तहस्तश्चतुःशृंगः सप्तत्रिंशो द्विशिष्य
कः । त्रिपात्प्रसन्नवदनः सुरवासीनः शुचिस्मितः । स्वाहां वदक्षिणे पार्श्वे देवीं वामे स्वधां तथा । विभ्रहृक्षिण
हस्तैस्तु शक्तिमन्नं कृत्वा च स्तुवं । तौ मरं व्यजनं धामैर्घृतपात्रं च धारयन् । आत्मा भिमुखमासीन एव रूपो ऊ
ताशनः ॥ अग्ने वैश्वानरशां दिव्यगोत्रमेष ध्वजप्राङ्मुखः सन्ममसंमुखो वरदो भव ॥ ततो देशकालौ सं
कीर्त्य अमुकस्तुतीपाकहोमे देवतापरिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये इति संकल्प्य समिद्वयं गृहीत्वा
अस्मिन् नवाहिते न्नौ जातवेदसमग्निमिध्मेन प्रजापतिं प्रजापतिं च ~~धार~~ धारदेवते आज्येन अग्नी
षोमो च स्तुषी आज्येन अन्नप्रधानं अग्निं अग्नीषोमो च चरुद्रव्येण । दशैतु अग्नीषोमस्तुते रंदा
मीदृतिविशेषः । शौचेण स्विष्टकृतमग्निमिध्मसन्नहनेन रुद्रं अथासमग्निं देवान् विष्णुं अग्निं वा

रुद्रादीः क सुं सुं प्रजापतिर्वैताः प्रायश्चित्तदेवता आज्येनः स्नाता स्नातद्वेषनिवर्हणार्थं त्रिवारमग्निं मरुतश्चाप्ये
न विभाने वां भस्त्रावेण अंगदेवताः प्रधानदेवताः सांगोपांगेन कर्मणा सद्यो यदयेः समस्तव्याहृतीनां परमे
१ स्त्रीप्रजापतिः प्रजापतिर्बृहती अन्वाधानसमिधो मे विनियोगः ॥ ३० ॥ भूर्भुवः स्वः स्यात् प्राजापतय इदं नम
नेति समिधमन्नावाध ध्यात् नतः इध्मावर्हिषोः सन्नहनं नत्रायं क्रमः ॥ प्रादेशमात्रान् यद्द्विंशद्भान्
रज्जुकरणार्थं गृहीत्वा तत्र द्वादशदर्भैः संधिप्रयत्नी रज्जुं प्रादक्षिण्येन कृत्वा पुनरन्यारज्जुमेव नेव कृत्वा
तद्रज्जुद्वयमप्रादक्षिण्येन समस्य पुनरन्यारज्जुं पूर्ववत् कृत्वा प्रादक्षिण्येन त्रिचतुर्दशसमस्यां प्रादक्षिण्यं ग्रंथिं
कृत्वा तारज्जुं उदगग्रां वितत्य तत्र प्रादेशमात्रान्नुष्टिपरिमितान् दर्भाभिधाय तवारज्ज्वान् दर्भान् विरावेष्ट्य
तदग्रेण तद्रज्जुमूलं सकृदवेष्ट्य तद्रज्ज्वग्रो वं पूर्वभावेष्टि त रज्ज्वा अधस्तान्निनीय अन्यैर्दर्भैः सह आयतना
त्यश्वाङ्गोऽपरिनिध्यात् ततः पूर्ववद्व्यां विराट् तारज्जुं कृत्वा उदगग्रां वितत्य तत्र पलशिरवादि राद्यन्य
तमयज्ञियत्सद्भिः प्रादेशप्रमाणं च दशसमिदात्मकं ध्मं प्रागग्रं निधाय तवारज्ज्वा सकृदवेष्ट्य आय
तोऽन्तात्पश्चाङ्गोऽपरिनिधाय उभोरुशरीरे गंधादिभिरलंकृत्य तद्दिने कलहक्य विक्रयं अष्टमं प्रहासं
बहुभाषणं नृत्यगीतवादिभ्यः सनं पर्यंकशयनं दंतधावनं द्रुपन्नं कुलिथकोद्वचणकस्तुमखुर
दंताकसारलवणमधुमासमाचपराज्ज्वानि वर्ययित्वा एतमिश्रहविष्यान् वर्ये वसकं कुनीयात् न तो यज्

ॐ आज्यमाग्रहोमेतु प्रोक्षणीत्युधो प्रणीता ज्यपात्रे इध्मावर्हिषी चेत्येवमेव पात्राः सादनं ॐ

मानः सायं होमं कृत्वा अग्नेस्तकाशादष्टांगुलिमिने देशे परिसमुत्प्राप्त्या मुदगग्रे दक्षिणस्यां प्रागग्रेः प्रतीच्या मुदग
प्रा त्रैरुदीच्या मुदगग्रेर्दर्भैः परिरुणीयात् पूर्वपश्चिमपरिस्तरणमूलं चोरपरिदक्षिणपरिस्तरणं पूर्वपश्चिमपरिस्तर
रणाग्रयोरधस्तादुदक्परिस्तरणं एवमग्निं परिरुणीय पयुष्यद्रुमचारी कृत्वा अधः शयीत ततः परेद्युः प्रा
तरौ पासनं कृत्वा नंतरं अग्नेर्दक्षिणतो ब्रह्मासनार्थं उत्तरतश्च पात्रासादनार्थं दर्भान् प्रागग्रानास्तुणी
यात् न तो ग्रेरी शानी तस्त्रिरंभसा पूर्ववत्परिरुज्य अग्नेरुत्तरत आस्तीर्णे शुदर्भेषु चरुत्वाली प्रोक्षिण्यै
द्वस्त्रिवैः प्रणीताः ज्यपात्रे इध्मावर्हिषी शूर्पकृष्णाजिने उलूखलमुसले च एतानि पात्राणि द्वंद्व
श उदगपवर्गाणि प्राक्संस्तानिन्य कृत्वा विलमासादयेत् ततः प्रोक्षणीयात्र मुदानी कृत्य तत्र प्रादेशमा
त्रे साग्रकुशपवित्रे निधाय शुद्धाभिरद्रुस्त्यात्रं पूरयित्वा गंधपुष्पाक्षतादिक्षित्वा हस्तयोरंगु
ष्ठानमिकाभ्यामुदगग्रे ते पवित्रे असंरुष्टं गृहीत्वा त्रिरुत्यूपात्राण्युत्तानां कृत्वा इध्मं विस्त्र
स्य सर्वाणि पात्राणि त्रिः प्रोक्षेत् ता आपः किं चित्कमंडलौ क्षिपेदत्येके ततः इशानदिगवस्ठितं
विप्रं अस्मिन्कर्मणि ब्रह्माणं त्यांष्टणे इति तत्पाणि पाणिना स्मृष्ट्या दण्ड्यात् ब्रह्मावतो रमी
त्युक्ता प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य समस्तपाण्यं गुह्यं कृत्वा त्रेणाग्नें परीत्य अग्नेर्दक्षिण

स्थायी क तउदङ्मुखः स्थितः पूर्वमासनाभिनिहितदर्शेषु दक्षिणमागच्छितमेकं दर्शं अगुष्ठानामिकाभ्यांगृहीत्वा
 निरस्तः परावसुरिति मंत्रेण नैर्ऋत्या निरस्य अपउपस्थस्य इदमहमवावसोः सदनं सीदामीत्युक्त्वा
 दङ्मुखो वामोपरिदक्षिणं पादं संस्थाप्योपविश्य यजमानेन गंधादिभिरर्चितः सन् ॐ वृहस्प
 तिर्ब्रह्मा ब्रह्म सदनं आशिष्यते वृहस्पते यज्ञं गोपाय स यज्ञं पाहि स यज्ञं पतिं पाहि स यज्ञं पवित्रं
 हि स मां पाहि स मां पाहि इति जपित्वा यज्ञावेक्ष्य पारतो भूयात् ततो यजमानः अग्नेः पश्चात्पणीता
 पात्रं निधाय तत्र ते प्रागग्रे पवित्रे निधाय धूर्ध्वमुत्पृताभिरङ्गिस्तत्पात्रं पूरयित्वा गंधपुष्पाक्षता
 निक्षिप्याह ब्रह्मक्षपः प्रणेव्यामि यजमानवाचं यत् ब्रह्मा ॐ भूर्भुवस्व वृहस्पतिं प्रकृतं देवेषु
 पांशुजपित्वा उच्चैर्गृह ॐ प्रणयः यजमानस्तत्पात्रं मुखसममुत्पृत्वा अग्नेरुत्तरतो दर्शेषु निधा
 युते पवित्रे गृहीत्वा तत्पात्रमन्यैर्दर्शैराच्छादयेत् ततः अग्नेः पश्चाच्छूर्पे निधाय शूर्पे पवित्रे नि
 धाय पवित्रोपरि अग्नयेत्वा मुष्टिर्निर्वपामि इति चतुरो मुष्टीन् निरूप्य ततः अग्नीषोमाभ्यां
 त्वा मुष्टिर्निर्वपामीति तथैव निरूप्य दशैर् अग्नीषोमरूपेण द्वाभ्यां त्वा मुष्टिर्निर्वपामीति
 निरूप्य ते पवित्रे निरूप्य व्रीहीणामुपरि निधाय उत्पृताभिरङ्गि निर्वापसंख्यया प्रोक्ष्य प्राग्नी

वेऊ ध्वलो म्नि कृष्णा जिने उलूखलं निधाय उलूखले निरुत्तु व्रीहीन् तान्मुसलेन पत्न्या वहतिः क्ली
 कृत्य त्रिः मशाल्यं अविदग्धं न वहति गंतं चुकं सुष्टं चरुं पचेत् । ततस्ते पवित्रे आज्यपात्रे निधाय तत्पा
 त्रं पुरतः संस्थाप्य तस्मिन्नाज्यमासिच्य अग्नेरुत्तरतो गाराभस्मना सह अग्नेरुदकपरिस्तरणा
 द्वहिर्निरूप्यते घ्राज्यपात्रमधिश्रित्य ज्वलता दर्शो मुक्तेना वज्रं त्वाभ्यां मुष्टिपर्वमात्रं दर्शं यद्वयमाज्ये
 प्रक्षिप्य पुनर्ज्वलता तेनैव दर्शो मुक्तेन चरुणा सह आज्यं त्रिः पर्यग्निरुत्वा तदुत्सुकं नपास्यापः
 स्पृष्ट्वा आज्यस्थावीं तु विकर्षन्निवादुद्वास्यां गारान्प्रक्षुध्य पः स्पृष्ट्वा तत्र रुद्धमेवाज्यं सवितु
 स्त्वाहिरण्यरूपः सविता पुरउष्णिक् । आज्यस्योत्पवने विनि ॐ सवितुस्त्वा प्रसवउत्पुनास्य
 छिद्रेण पवित्रेण वसोः सूर्यस्य रश्मिभिः इति मंत्रेण प्रागुत्पृत्वा ते सह द्विस्त्रैः पवित्रेऽङ्गिः
 प्रोक्ष्य रुदाय स्वाहा इत्यग्नौ प्रहृत्य रुदाय दनमनेति यजेत् । ततः अग्नेः पश्चात्परिस्तरणा द्व
 हिरात्मनो यतो भूमिं प्रोक्ष्य तत्र बहिः सन्नहनी रज्जुमुदगग्रां प्रसार्य तद्वहिः प्रागग्रमुदगपवर्गमि
 विरलमालीर्य तत्राज्यपात्रं निधाय दक्षिणहस्तेन दर्वीरुवौ गृहीत्वा सव्येन काश्चि दर्शानां दाय
 सह वाग्नौ यताप्य दर्वीं निधाय सव्यहस्तेन रुवौ गृहीत्वा दक्षिणेन पाणिना दर्शान्गैः रुवौ बिलं प्रा

रुद्राणां क देशत्यागोक्तत्वाद्द्व्यांशुपक्तीर्यमभनहविषउत्तरार्धात्पूर्वावदानतोभूयोऽनूचीनाभिरवावहाय
द्व्यांशोप्यपुनर्द्वितीयहविषस्तथैवावहाय रुद्राणीत्यमनभिघार्यद्वितीयद्विरभिघार्य। यदस्येति हि
रप्यगभोऽग्निस्त्रिष्टुप्कृतमिति धृतिः। स्थिष्टरूपो मे विनियोगः। यदस्य धर्मोऽत्यरीरिचं यद्वा न्यून
मिह करं। अग्निष्टत्विष्टरु द्विद्वान्तसर्वं स्थिष्टं सुकृतं करोतु मे। अग्नये स्थिष्टरुते सुकृतं कृतं
सर्वं प्रायश्चित्तोक्तानां कामानोक्तं समर्पयित्री सर्वान्तः कामान्तं समर्पय स्वाहा। अग्नौ रेशान
देशोऽनुकृत्यात्। अग्नये स्थिष्टरुते इदं नमः पवावतीतु प्रधानहोमे मध्यात्पूर्वार्धात्पश्चात्प्रातः
त्रिरवयति स्थिष्टरुते उत्तरार्धात्पूर्वार्धात् द्विरवयति इतरत्तत्वं समानं ततः अग्नौ रुतरं स्थिता
मिध्रबंधनरक्तुं विलस्य रुद्राय पशुयंतये स्वाहेति कृत्वा रुद्राय पशुयंतये इदं नमः नित्यत्वा
अपस्पृष्टा स्तुवेणाज्यमादाय। अयाश्चेति विमदो अया अग्निः पंक्तिः। प्रायश्चित्ताज्यहोमे विनि-
ॐ अयाश्चाग्नेस्य न भिशक्तीश्च सत्यमित्वमया भसि। अया सावय सा ह तो या स नू व्य सु हि
ये यानो पोहिते वजं स्वाहा। अग्नये अयस इदं नमः। अनो देवा इत्यस्य काण्वो मे धाति धिः ऋषिः
देवा देवता गायत्री छंदः प्रायश्चित्ताज्यहोमे। वे निः ॐ अतो देवा मभिः स्वाहा देवेभ्य इदं

कापयो

[illegible]

सजाती क

५

209

पुष्टः तातातातः प्राययश्चिन्ताज्यहो० अं यत्पाकत्रामनसादीनदक्षान यजस्यमचनेमर्त्यासः
अनिष्टधाताकतुविदिज्ञानन्यजिष्ठोदेवांस्तुशोयजातिस्थाहा० अग्नयइदं० स्वनभिन्ना
दिनिमित्तसेतितत्तत्प्रतिपदोक्तजपहोमान्कुर्यात्० ततोयजमानः सर्वकर्मप्रवृत्तणीभिर्द्रव्य
दांपूर्णाहुतिसकयजुहुयात्० तद्यज्ञासमुद्भूतस्त्रुवेणाज्यंगृहीत्वास्कचंसविकांपुरयि
त्वातस्यास्तुवमूर्ध्वविकंनिधायपुनरधोनिक्षिप्यस्तुवाग्रेकुसुमाक्षतंनिधायसर्व्यपा
णिनास्तुक्स्तुवमूर्ध्वधत्वादक्षिणपाणिनास्तुवशंरवमुद्रयागृहीत्वातिष्ठन्समपादस्तुक्का
यःस्तुवाग्रेन्यस्तदृष्टिः प्रसन्नात्मा० समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चस्यस्तुक्तस्यगौतमोवामदेव
कृषिः आपोदेवताभिष्टुपुच्छंदः अंसाजगदी० पूर्याहुतोविनि० समुद्रादूर्मिर्मधुमांडदार
दुपांशुनासममृतत्वमानद०॥ दृतस्यनानुत्तमंमदस्तिजिक्कादेवानाममृतस्यनाभिः॥ व
यंनानमग्रवामाष्टतस्यास्मिन्त्यजधारयामानमोभिः॥ उपब्रह्माष्टणवच्छस्यमानव
तुःशृंगोवमीक्षोरपुनत्०॥ चत्वारिष्टगात्रयोअस्यपादाद्वेशीर्वेससहस्तासोअस्य
त्रिधावधोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमत्याउ० आर्ध्ववेश॥ त्रिधाहितं पणिभिर्गुह्यमा